

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2011-9

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

Boğsak Adası Yüzey Araştırması 2010

Survey on the Boğsak Island in 2010

Günder VARİNLİOĞLU

Calycadnus (Göksu) deltasının güneybatısında yer alan kıyı ve ada yerleşimleri, geç Antik dönemde Isauria Eyaleti'nin başkenti Seleucia ad Calycadnum'u (Silifke) ve kırsalını Akdeniz ticaret ve ulaşım yollarına bağlamaktadır. Batıda Aphrodisias yerleşiminin yer aldığı Ovacık yarımadası ile doğuda Holmoi (Taşucu) Limanı arasında irili ufaklı birçok yerleşim kaydedilmiş olmakla birlikte, bu bölgede sistematik bilimsel bir çalışma henüz yürütülmemiştir (Res. 1). Bölgenin yerleşim tarihinin araştırılmasına yönelik olarak, Mersin İli, Silifke İlçesi'ne bağlı Boğsak Köyü ve Adası'nda başkanlığımızda arkeolojik yüzey araştırması başlatılmıştır*.

En yakın kara parçasından 300 m. açıkta yer alan Boğsak Adası, bu bölgenin en az bilinen ve en iyi korunmuş yerleşimlerinin başında gelmektedir (Res. 2). Sekiz km. güneybatısındaki 280 hektar büyüklüğündeki Dana Adası'nda (Pityussa) büyük bir yerleşim bulunmazken, yaklaşık yedi hektarlık bir alanı kaplayan bu küçük kayalıkta geç Antik Dönem'e tarihlenebilecek yoğun bir yerleşimin izleri görülmektedir (Res. 3). Yazılı kaynaklar Boğsak Koyu ve Adası'ndaki yerleşimler hakkında detaylı bilgi vermemektedir. İ.S. 3. yy.'ın ikinci yarısına tarihlenen Stadiasmus Maris Magni'de ada, λιμὴν Νησοῦλιον (küçük ada limanı) olarak anılmaktadır (Stadiasmus, 483). Öte yandan, adadan Silifke Müzesi'ne getirilmiş, İ.S. 5.-6. yy.'lara tarihlenen yazıtta "bir kente yarışır yapılarla donatıldığı" söylenen Ἀσπερήα, Boğsak Adası'ndaki yerleşimin adı olmalıdır (G. Dagron – D. Feissel, *Inscriptions de Cilicie* [1987] 23). Buna dayanarak, yerleşimin kent statüsü edinmemiş varsıl bir köy olduğu söylenebilir. İ.S. 14. yy.'ın başından itibaren

Coastal and island settlements, located southwest of the Calycadnus Delta, were connected during late antiquity with Seleucia ad Calycadnum (modern-day Silifke) and its inland territories by Mediterranean trade and transportation routes. Numerous settlements of various sizes have been recorded between the Ovacık Peninsula, with the city of Aphrodisias in the west and Holmoi (Taşucu) harbor in the east. In this territory, no systematic surveys have been conducted (Fig. 1). In 2010, an archaeological survey was initiated on the Boğsak Island and village located in the territory of the Silifke in Mersin Province.*

Boğsak Island, located 300 m. off-shore from the closest mainland, has one of the best preserved settlements (Fig. 2). On this small island, occupying an area of ca. 7 ha., are remains of a dense settlement datable to late antiquity (Fig. 3). In contrast, the 280 ha. larger Dana Island (ancient Pityussa), located 8 km. southwest of Boğsak, does not seem to have accommodated a large settlement.

*Written sources do not reveal much about the settlements at Boğsak Bay and Island. Stadiasmus Maris Magni of the second half of the 3rd century A.D. mentions the λιμὴν Νησοῦλιον, i.e. harbor, of the small island (Stadiasmus, 483). On the other hand, the only inscription from the island (now housed at the Silifke Museum) dating from the 5th-6th centuries A.D., records the settlement as Ἀσπερήα, which was furnished with buildings worthy of a city (G. Dagron – D. Feissel, *Inscriptions de Cilicie* [1987] 23). Thus, it can be presumed that this was a wealthy village which did not get the status of a city. In*

* Suna – İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Dumbarton Oaks ve DÖSİMM araştırmaya mali destek sağlamıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcileri olarak görev yapan arkeologlar Ö. Topbaş ve U. Demir'e, ekip üyeleri arkeolog H. Çınar, L. Taş, A. Yılmaz; geomatik mühendisi Dr. C. Güney, B. Baran, E. Eren ile epigraf Prof. Dr. E. Varinlioğlu'na, Silifke Müzesi müdürü İ. Öztürk'e özverili çalışmaları ve destekleri için teşekkür ederim.

* *Financial support to the project has come from Suna & İnan Kırac Research Institute on Mediterranean Civilizations (AKMED), Dumbarton Oaks and DÖSİMM of the Ministry of Culture and Tourism. I would like to thank the state representatives Ö. Topbaş and U. Demir, archaeologists H. Çınar, A. Yılmaz, L. Taş, geomatic engineers Dr. C. Güney, B. Baran, E. Eren and epigraphist Prof. Dr. E. Varinlioğlu as well as İ. Öztürk, director of the Silifke Museum.*

Res. 1 Boğsak Adası ve çevresi
Fig. 1 Boğsak Island and environs

portulanlarda ve deniz haritalarında Boğsak Koyu'ndan sıklıkla Portus Pini olarak söz edilmektedir. 1490 tarihli Portulan Rizo'da adada yerleşim bulunmadığı ve teknelerin konaklamasına uygun olmadığı yazılmaktadır (F. Hild – H. Hellenkemper, Kilikien und Isaurien. TIB [1990] 384, 367). Ancak ada yerleşiminin ne zaman terkedilmiş olduğunu söylemek henüz mümkün değildir.

Boğsak Koyu'nun 8 km. kuzeydoğusundaki Holmoi (Taşucu), Seleucia ad Calycadnum'un ve Hıristiyan hac merkezi Azize Thekla'nın (Ayatekla) Akdeniz'e açıldığı ana limandır. Boğsak'ın 2 km. güneybatısındaki Palaiai (Tahtalimanı) ise Yeşilovacık'taki verimli topraklar ve ekonomik canlılıktan beslenen, İ.S. 4. yy'da Roma ordusunun İsauria birliklerinin erzak aldığı, İ.S. 10. yy'da ise Kibyrrhaiotai theme'sinin kullanmaya devam ettiği küçük bir koydur. Kuzey rüzgarlarına kapalı olan geniş Boğsak Koyu ise bu hat üzerindeki deniz ulaşımında gemilere ve kayıklara demirleme ve konaklama olanakları sunmaktadır. Güneybatı-kuzeydoğu yönünde kıyı boyunca hareket eden gemiler için koya ulaşım, adanın güneybatı kıyısı ve anakara arasındaki 300 m. genişliğindeki boğazdan yönlendirilmiş olmalıdır. Adadaki yerleşim bu geçişi kontrol etmek, ayrıca güneyden ve doğudan koya yaklaşan gemileri tespit ederek karaya bildirmek amaçlı bir tür ön karakol görevi yapabilecek konumdadır. Adanın, Boğsak Koyu'nun güney girişini kontrol eden

14th-16th century portulans and maritime maps, Boğsak Bay was regularly noted as Portus Pini, with its formerly inhabited island, which offered neither anchorage nor any other amenities (F. Hild – H. Hellenkemper, Kilikien und Isaurien. TIB [1990] 384, 367). However, it is not known when the island settlement was abandoned.

Holmoi (Taşucu), 8 km. northeast of Boğsak, was the main port of Seleucia ad Calycadnum and its Christian pilgrimage site, St. Thecla (Ayatekla). The bay at Palaiai (Tahtalimanı), 2 km. southwest of Boğsak must have been closely connected to the fertile lands at Yeşilovacık. Isaurian troops of the Roman army procured provisions in the 4th century A.D. at Palaiai, which was still used in the 10th century by the Kibyrrhaiotai theme. The wide bay at Boğsak, well-protected from the north winds, must have offered anchorage, provisioning, and other amenities to ships and boats along this maritime route. The approach to the bay in the southwest-northeast direction must have been directed to the 300-meter-wide channel between the mainland and southwest shore of the island. The settlement on the island might have served as a post to control this channel, as well as to notify the mainland about maritime traffic. This small island without arable surfaces, water, wood, or any other natural resource, was dependent on coastal settlements for provisioning. Thus, its existence and functions were tightly connected to the settlement at Boğsak Bay and the maritime trade.

The remains on the island have not been so far systematically studied. The scholars who visited the island either left only general comments on the remains or focused on single structures (S. Guyer, Grundlagen mittelalterlicher abendländischer Baukunst [1950]; E. Bean – T. B. Mitford, Journeys in Rough Cilicia in 1964 - 1968 [1970] 196; S. Eyice, "Einige byzantinische Kleinstädte im Rauhen Kilikien", 150 Jahre Deutsches Archäologisches Institut 1829-1979 [1981] 204-209; H. Hellenkemper – F. Hild, Neue Forschungen in Kilikien. TIB 4 [1986] 37-38; F. Hild – H. Hellenkemper, Kilikien und Isaurien. TIB 5 [1990] 367, 384; S. Hill, The Early Byzantine Churches of Cilicia and Isauria [1996] 105-106; A. Aydın,

Res. 2
Boğsak Adası'nın kuzey ve kuzeybatı kesimleri
Fig. 2
North and northwest parts of Boğsak Island

Res. 3 Boğsak Adası, kuzeyden güneye doğru
Fig. 3 Boğsak Island, looking from north towards south

konumu, su kaynaklarının yokluğu ve tarıma elverişsizliği nedeniyle, varlığının karadaki yerleşimden ve deniz ticaretinden bağımsız düşünülemeyeceği açıktır.

Boğsak Adası kalıntıları şimdiye dek sistematik bir biçimde araştırılmamıştır. Bölgeyi ziyaret eden bilim insanlarının çalışmaları adadaki kalıntılar üzerine çok temel gözlemler ya da tek bir yapının incelenmesinden öteye gitmemiştir (S. Guyer, Grundlagen Mittelalterlicher Abendländischer Baukunst [1950]; E. Bean - T. B. Mitford, Journeys in Rough Cilicia in 1964-1968 [1970] 196; S. Eyice, "Einige byzantinische Kleinstädte im Rauhen Kilikien", 150 Jahre Deutsches Archäologisches Institut 1829-1979 [1981] 204-209; H. Hellenkemper – F. Hild, Neue Forschungen in Kilikien. TIB 4 [1986] 37-38; F. Hild – H. Hellenkemper, Kilikien und Isaurien. TIB 5 [1990] 367, 384; S. Hill, The Early Byzantine Churches of Cilicia and Isauria [1996] 105-106; A. Aydın, "Boğsak Adası'ndaki Merkezi Planlı Yapı", Adalya VII, 2004, 263-278).

2010 yazında ilk sezonu gerçekleştirilen yüzey araştırmasında adanın tümü ele alınarak, yerleşim dokusu, mimarisi, kalıntıların işlevleri, adanın ekonomik, sosyal ve dinsel yapısı, kara yerleşimleriyle onların deniz yolları ve ticaretiyle olan ilişkilerini anlamaya yönelik sorunlar tanımlanmış ve bunların yanıtlanabilmesi için kapsamlı bir belgeleme çalışmasının temelleri atılmıştır. Projenin ilk aşamasında yerleşim planının hazırlanması, küçük buluntuların (cam, cüruf, sikke, mimari elemanlar, maden buluntular, vb.) belgelenmesi, seramik tiplerinin ve dağılımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Adanın zorlu topoğrafyası ve yoğun bitki örtüsü çalışmayı oldukça zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, 2010 yılı yüzey araştırması patikalarla ulaşılabilen ve bitki örtüsünün seyrek olduğu kuzeydoğu ve batı kıyısındaki kayalık

Res. 4 Kuzeydoğu yamacındaki konutlar
Fig. 4 Houses on the northeast slope

"Boğsak Adası'ndaki Merkezi Planlı Yapı", Adalya VII, 2004, 263-278).

In the first campaign of our survey in 2010, the island was investigated to lay foundations for the comprehensive documentation of surface remains. In this process, there were questions regarding the character, functions, and architecture of the settlement; its economic, social, and religious fabric; and its relationship with mainland settlements, sea routes and trade. The first stage of the project was to determine the settlement plan, to document small finds such as glass, coins, architectural elements, metal finds, and to identify pottery types and their distribution.

Because of the rough terrain and thick vegetation, the 2010 campaign was limited to the rocky areas along the more accessible northwest and west coasts, as well as the summit of the island, where vegetation is not very dense. The settlement was partially mapped, mainly using high accuracy GPS units and occasionally a Total Station. In addition, an aerial photographic documentation of the island was carried out, using a remotely controlled digital camera attached to a helium-inflated balloon. Finally, small finds were documented in situ, and only a small number was collected and deposited at the Silifke Museum.

The settlement covered the entire surface of the island. The densest section is the northeast slope, occupied by both independent and row houses. These two-story, pitch-roofed buildings had rectangular and occasionally arched windows overlooking the Ağa Limanı and the harbor at Holmoi (Fig. 4). In their basements are large, vaulted, and rectangular cisterns, ubiquitous across the island. All the structures are built of rubble masonry bound with mortar, with occasional use of roof tile

Res. 5
Nekropol alanı ve
kiliseler
Fig. 5
Necropolis and
churches

Res. 6
Merkezi haç planlı
yapı (şapel)
Fig. 6
Domed cruciform
structure (chapel)

bölgeler ve adanın zirvesiyle sınırlandırılmıştır. Yerleşim planının çıkarılmasında GPS alıcısı kullanılmıştır. Kimi ölçümlerde Total Station da kullanılmıştır. Ayrıca uzaktan kumanda edilen balon-dijital kamera düzeneği kullanılarak adanın tümünü kapsayacak biçimde hava fotoğrafları çekilmiştir. Bu çalışmalara koşut olarak, adanın ulaşılabilen bölgelerinde yüzeydeki küçük buluntular çoğunlukla yerinde tespit edilmiş, belgelenmiş ve az sayıda buluntu toplanarak Silifke Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Yerleşim ada yüzeyinin tümüne yayılmıştır. Yapılaşmanın en yoğun görüldüğü bölge kuzeydoğu yamacı teraslarıdır. Burada rastlanan iki katlı, kırma çatılı, çoğunlukla dikdörtgen, nadiren de kemerli pencereleri bulan kimi bağımsız, kimi de birbirine bitişik yapılar adalıların evleri olmalıdır (Res. 4). Bu yapılarda herhangi bir mimari süsleme ögesine rastlanmamıştır. Adadaki diğer yapılarda olduğu gibi bodrum katlarında dikdörtgen planlı, tonozla örtülü geniş sarnıçlar bulunmaktadır. Duvar örgüsü harçla bağlanmış küçük kaba dikdörtgen taşlardan oluşmaktadır. Az sayıda yapıda duvar örgüsünün içinde çatı kiremitlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Adanın zirvesinden kıyıya doğru uzanan kuzey, kuzeydoğu, batı ve güney yamaçlarının üst kesimlerinde Roma ve erken Bizans dönemlerine tarihlenebilecek geniş bir nekropol vardır. Mezar tiplerinin yüzyıllar boyunca süreklilik göstermesi, tarihlere ışık tutacak yazıt ve bezemelere rastlanmaması nedeniyle, özellikle kayaya oyulmuş basit mezarları kesin olarak tarihlemek mümkün değildir. Kimi mezarların üzerine daha geç evrelerde yapılar inşa edilmişse de, yapılaşma çoğunlukla nekropol alanının dışında veya kıyısında gerçekleşmiştir.

fragments embedded in the masonry. No architectural decoration was noted in these buildings.

On the upper parts of the north, northeast, west and south slopes, descending from the summit, extended a large necropolis from Roman and Early Byzantine periods. Burial types are usually well-preserved throughout the centuries but with no inscriptions or decorations found, it was impossible to date; it is not yet possible to suggest precise dates for the development of the necropolis. Although a number of tombs were overbuilt in later phases, the settlement grew outside or along the fringes of the necropolis.

In our surveys we identified four basilical churches and one domed cruciform structure (martyrion, church, or chapel) inside or near the necropolis (Fig. 5). Churches I, II, III and the domed cruciform structure were mapped in general outlines to be incorporated into the settlement plan and the surviving architectural sculpture was documented, as much as vegetation and tree cover permitted. For the same reason Church IV, which is almost completely concealed could only be identified, yet not studied. Architectural sculpture, preserved in the basilicas. Can be dated to the last quarter of the 5th century, while the domed cruciform church may be dated to the end of the 5th and the beginning of the 6th century (A. Aydın, op.cit.) (Fig. 6). All the columns and capitals of the churches were made of local limestone. Very few architectural sculpture pieces of Proconnessian marble were noted. Pieces of opus sectile pavement of various imported marble types are found in a looters' pit in the floor of the domed cruciform church (Fig. 7). The investigations on the provenance of the marble continue. Finally,

Araştırma sonucunda nekropol alanının içinde veya yakınında yer alan dört adet bazilikal planlı kilise ve bir adet merkezi haç planlı yapı (martyrion, kilise, şapel ?) tespit edilmiştir (Res. 5). Kilise I, II, III ve merkezi haç planlı yapı yerleşim planına dahil edilebilecek düzeyde ölçülmüş, mimari plastik kalıntıları belgelenmiştir. Ancak hemen çevrelerindeki, kiliselerle yakından bağlantılı yapılar yoğun bitki örtüsünü temizlemenin güçlüğü nedeniyle incelenememiştir. Aynı nedenle Kilise IV'ün ancak yerini tespit etmek mümkün olmuştur. Bazilikalardaki mimari plastik 5. yy.'ın son çeyreğine işaret etmektedir. Öte yandan merkezi haç planlı yapı 5. yy.'ın sonu ile 6. yy.'ın başına tarihlenebilir (Aydın, age. 2004, 270-71) (Res. 6). Bazilikalarda kullanılan sütunlar ve sütun başlıklarının tümü yerel kireçtaşından üretilmiştir. Az sayıda Prokonnesos kaynaklı mimari plastik öğeye de rastlanmıştır. Merkezi haç planlı yapının tabanında definenelerin tahribatı sonucunda ortaya çıkmış ithal çeşitli mermer tiplerinden yapılmış *opus sectile* döşeme parçası özellikle dikkati çekmektedir (Res. 7). Döşemeyi oluşturan mermerlerin kökeni üzerine çalışmalar devam etmektedir. Kilise II'de toprak tabakasının hemen altında mozaik tabanının yer yer korunduğu görülmektedir.

Adaya yalnızca Boğsak Koyu'na bakan batı yakası ve Ağa Limanı'nı gören kuzey ve kuzeydoğu kıyılarından ulaşabilmektedir. Yine de adanın kıyı hattı kesintisiz yapılaşmıştır. Adanın denizle doğrudan bağlantısı bulunmayan güneydoğu ve güneyindeki dik kayalıkların üst kesimlerine de birçok yapı inşa edilmiştir. Ada çevresinde korunaklı hiçbir koy ya da teknelerin sığınmasına uygun doğal bir oluşum yoktur. Fakat kuzey, kuzeydoğu ve batı kıyılarında kayalıkların düzlenerek iskele ve dalgakıranların inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Adanın birkaç yerinde denize uzanan merdiven kalıntıları denizle ada arasındaki bağlantılar hakkında fikir vermektedir (Res. 8). Merdivenlerin ulaştığı yapıların iskelelerle bağlantılı, ticaret ve koyun girişinin kontrolü ile ilgili olduğu düşünülebilir, ancak işlevlerinin ne olduğunu söylemek için henüz yeterince veri yoktur. İskele ve merdivenlerin hangi sıklıkla inşa edilmiş olduğu, kıyı hattı boyunca inşa edilmiş yapıların işlevleri ve özellikleri önümüzdeki yıllarda araştırılacaktır.

Adada yerleşimin ne zaman başlayıp ne zaman bittiğini saptamak bu aşamada mümkün değildir. Adanın ilk evrede nekropol olarak kullanıldığı, yerleşimin geç Antik Dönem'de, henüz tam olarak tarihlenemeyen ikinci bir evrede başladığı ve yoğunlaştığı düşünülebilir. Isauria kıyısı ve iç bölgelerinde yerleşimlerin genişlediği, kilise yapımının yaygınlaştığı 5. ve 6. yy.'larda Boğsak Adası'nın da yapılaşmanın başlamış olması mümkündür. Adadaki kalıntıların tümünde, özellikle 4. yy.'ın son çeyreğinden

Res. 7
Opus sectile
taban döşemesi
Fig. 7
Opus sectile
pavement

patches of mosaic pavement in the nave of Church II survive immediately under a thin soil layer.

The coasts of the island, including the south and south-east precipices sharply descending into the sea, have been continuously built up. Access to the island is limited to its west coast facing Boğsak Bay and its north and northeast coasts facing the Ağa Limanı. The island does not have any natural bays for anchoring, however, its northeastern and western shores had been reworked into quays, breakwaters, piers, stairs and associated structures, providing anchorage and connecting the maritime traffic to the island. There are only a few surviving remains of stairs connecting the sea with structures on the coast (Fig. 8.) These presumably played a role in controlling access to the bay, however, further fieldwork is needed to determine their functions. The frequency of the stairs and piers and the functions and characteristics of the buildings on the coastline will be examined in the future seasons.

The beginning or the end of the settlement cannot be dated as yet. The island seems to have initially served as a necropolis, followed by the formation of the settlement some time during late antiquity. The building activity on the island might be contemporaneous with the densification of settlements and the construction of churches on the Isaurian coasts and inlands, which took place in the 5th and 6th centuries. All remains on the island used the masonry technique of small rectangular stones bound with mortar, which was known in Isauria as early as the last quarter of the 4th century. Ashlar stone masonry was used only in the apses of the churches and as a revetment in a single building of unknown function. Pottery, small finds or building remains, clearly datable to the Middle Ages, had not been identified during the first campaign. On the other hand, four bronze coins have been dated by Prof. Dr. O. Tekin: One to the 4th century, two to the 7th century and one to the 7th-8th century.

İtibaren yaygın biçimde kullanılan harçlı küçük kesme taş duvar örgüsü görülmektedir. Düzgün kesme taş duvar örgüsü yalnızca kiliselerin apsislerinin inşasında ve işlevi bilinmeyen tek bir yapıda dış cephede kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. Yüze araştırmasında tartışılmaz biçimde Ortaçağ'a tarihlenebilecek seramik, küçük buluntu veya yapı kalıntısı henüz bulunmamıştır. Prof. Dr. O. Tekin tarafından adada bulunan dört bronz sikke-den biri İ.S. 4. yy.'a, ikisi 7. yy.'a, biri ise 7.-8. yy.'lara tarihlenmiştir.

2010 yılında Boğsak Adası'nda başlatılan yüze araştırması, Isauria'nın güney kıyısındaki bir ada yerleşiminin kara yerleşimleriyle ve deniz yollarıyla bağlantılarının, yerleşim yapısının, geçim kaynaklarının, işlevlerinin ve mimari özelliklerinin anlaşılmasına yönelik sorulara yanıt aramıştır. Bu çalışma 2002-2007 yıllarında Yenibahçe Deresi'nin batısında, Işıkkale ve Karakabaklı yerleşimleri ve çevresinde başkanlığımızda yürütülen yüze araştırmasını da tamamlayıcı niteliktedir (G. Varinlioğlu, "Geç Antik Dönemde Silifke Kırsalında Yerleşim: 2002-2007 Yüze Araştırması Sonuçları", AST 27.3, 2010, 201-14). Güneydoğu Isauria'daki bu iki araştırma sonuçlarıyla Seleucia ad Calycadnum kentine bağlı kırsal yerleşimlerin geç Antik dönem tarihini yazmak mümkün olabilecektir.

Res. 8 Adanın batı kıyısında denize uzanan merdiven

Fig. 8 Stairs leading into the sea on the west shore of the island

The survey of the Boğsak Island investigated the settlement's character, its economic basis, functions and architectural features of the buildings and the relationship of this village with mainland settlements and sea routes. This research complements our surveys at the villages of Işıkkale and Karakabaklı and their environs west of Yenibahçe Deresi in 2002-2007 (G. Varinlioğlu, "Geç Antik Dönemde Silifke Kırsalında Yerleşim: 2002-2007 Yüze Araştırması Sonuçları", AST 27.3, 2010, 201-14). The synthesis of these two survey projects will allow us to write the history of rural settlements hinterland Seleucia ad Calycadnum in late antiquity.